

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VI. Testimonia scripturæ, & SS. Patrum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

nam negant Deum OPERA NOSTRA BONA
 R. FINIRE. Eodem ferè modo loquitur Hen-
 riques lib. de fine hominis cap. 6. ubi inter alia
 ait: Non tam difficile est intelligere, ut quidam putant,
 quod salvo usu nostræ liberæ cooperationis, Deus tempe-
 rans vim sui concursus, efficaci auxilio moveat, tum
 PHYSICE EX PARTE POTENTIÆ, tum mo-
 rali ex parte objecti. Et cap. 24. ostendit senten-
 tiam Molinæ & Lessii doctrinæ D. Augustini &
 S. Thomæ penitus repugnare.

Refert etiam Caramuel in Theologia funda-
 mentali thesi 5. notabili 4. quod anno Domini
 1654. in Universitate Viennensi Pater Herwart
 Societatis Jesu, magni ingenii Doctor, defen-
 dit iterum iterumque, Esse possibilem qualitatem,
 quæ ex essentia sua physica & realis infallibilitatem il-
 li libere induceret. Fuit, inquit, disputatio ce-
 lebris, & quia iustus sui argumentari primo loco, unam
 aut alteram consequentiam subjiciam. Sic dixi. Pos-
 sibilis est qualitas, quæ ex essentia sua reali & physica
 infallibilitatem inducat, & humanam libertatem non
 tollat: Ergo possibile est non dari scientiam mediam in
 Deo: Ergo de jacto non datur scientia media: Ergo
 de jacto dantur physica prædeterminationes, si non
 necessitates in sensu composito, saltem infallibilitatem.
 Et postquam omnes illas consequentias
 prosecutus est, sic concludit: Quod attentius illam
 thesim considero, videtur mihi clarius subscribere sen-
 tentiam Thomistarum.

Non est prætermittendus Cardinalis Tole-
 rus: ipse enim 2. phys. cap. 3. quæst. 8. expressè
 docet Deum applicare causam secundam ad a-
 gendum, eamque movere, sicut instrumentum
 movetur ab artifice. Idem asserit Cosmæ A-
 lemanni in Summa Philosophiæ D. Thomæ,
 2. quæst. 11. art. 4. Molina etiam in Concordia
 disp. 26. non diffidetur hanc sententiam esse D.
 Thomæ, etiam si postea videatur esse dubius, ait
 eam: D. Thomas 1. p. quæst. 105. art. 5. docet Deum
 duplici ratione operari cum causis secundis: in pri-
 mis, quia virtutes illis tribuit ad operandum, easque
 vitæ conservat, ut Durandus dicebat: deinde, quia
 in eas ad agendum movet, ut quodammodo formas &
 virtutes earum applicet ad operationem, non secus ac
 artifex securim applicat ad scindendum. Suarez
 vero lib. 1. de concursu Dei cap. 11. num. 4. &
 7. ait D. Thomam hanc sententiam tenuisse
 quæst. 7. de potentia art. 7. sed illam postea in
 Summa retractasse. De quo infra §. 13.

Denique prædeterminationem physicam esse
 videri de mente D. Thomæ, apertè tradit li-
 bellus de ratione studiorum, compositus à lex
 Patribus Societatis, & impressus Romæ in Col-
 legio Societatis, jussu Præpositi Generalis, An-
 no 1786. In illo enim, §. de opinionum delectu in
 Theologica facultate, regula 5. sic dicitur: In Theo-
 logia doctrinam S. Thomæ, ut cavetur 4. parte con-
 sultationum cap. 14. nostri sequantur, exceptis paucis,
 quæ licet sint aut videri possint esse S. Thomæ, quia ta-
 men contraria, & sine periculo, & valde probabiliter
 lesendi possunt, si qui hac docere velint, conniveant su-
 periores ad ingeniorum exercitationem majorem. Et
 postea explicans quæ sint illa pauca, quæ sequi
 non tenentur, num. 6. inter alia istam D. Tho-
 mæ sententiam recenset: Causas secundas esse
 propriè & univocè instrumenta Dei, & cum ope-
 rantur, in eas primùm influere, aut eas movere.
 Et mox relatis aliis D. Thomæ sententiis, quæ
 sequi non tenentur, regulâ 6. sic dicitur: In
 cæteris, quæ hic excepta non sunt, à S. Thomæ
 Tom. III.

A nostri non recedant. Libellum hunc Tolosæ in
 nostro conventu servamus, hujusque capituli
 vel paragraphi, de delectu opinionum in Theologi-
 ca facultate, extractum authenticum, & Nota-
 rii Apostolici manu sub signatum, penes me ha-
 beo. Hunc verò libellum habere vim consti-
 tutionis, quamvis id negent Adversarii, con-
 stat tamen ex 5. congregatione generali Societa-
 tis Jesu can. 9. ubi sic dicitur: Sequantur no-
 stri Doctores in Scholastica Theologia doctrinam D.
 Thomæ, juxta praxim in libro de ratione studiorum
 ponendam.

Tantam ergo habentes impositam nubem re-
 stium, qui prædeterminationem physicam esse
 à Divo Thomæ assertam, ingenuè profitentur,
 de mente hujus Angelici Doctoris dubitare non
 licet.

§. VI.

Testimonia Scripturæ, & SS. Patrum.

CONSTAT ex dictis paragrapho præcedenti,
 Deum physicè prædeterminare causas se-
 cundas, si eas applicet ad agendum: propter hoc
 siquidem, nedum Thomæ, sed etiam plures
 ex Adversariis, concedunt D. Thomam docuisse
 prædeterminationem physicam, quia docuit
 Deum applicare causas secundas ad agendum,
 ut ibi ostendimus. Si ergo in Scriptura sacra ex-
 pressè invenero illud verbum applicare, ita ut
 Deus dicatur absolute causas secundas, etiam
 liberæ, applicare ad agendum, procul dubio o-
 stendam prædeterminationem physicam, juxta
 Scripturæ, & Spiritus Sancti testimonium, esse
 necessariò admittendam. Insignis autem lo-
 cus habetur Eccl. 33. ubi sic legitur: In multitudine
 disciplina Dominus separavit eos, & immutavit
 vias eorum: ex ipsis benedixit, & exaltavit, & ex
 ipsis sanctificavit, & AD SE APPLICAVIT, &c.
 Item Jeremiæ 30. Deus loquens de duce qui
 præpoendus erat populo suo, ait: Et erit dux
 ejus ex eo, & Princeps de medio ejus produceretur,
 & APPLICABO EUM, & accedet ad me: quis enim
 iste est qui applicet cor suum ad me, vel appropin-
 quet mihi, ait Dominus? Ubi manifestè promittit
 Dominus se applicaturum cor seu voluntatem
 ducis populi sui ad se, sive ad amorem
 sui, & subdit Scriptura, quod in virtute hujus
 applicationis dux ille ad Deum accedet, & ap-
 propinquabit illi. Si igitur applicare causam se-
 cundam ad operandum, idem est ac eam physi-
 cè prædeterminare, ut jam notavimus, & supra
 ostensum est, consequens est, ut promiserit Deus
 se physicè prædeterminaturum voluntatem ducis
 populi ad amorem sui: ita tamen quod hæc
 prædeterminatio non impediat cooperationem
 voluntatis, sed eam potiùs inferat & causet: un-
 de priùs ponitur quod Deus applicabit volunta-
 tem ejus, & postmodum subditur, quod acce-
 det ad Deum, & applicabit cor suum ad amo-
 rem ipsius, & appropinquabit ei, non gressibus
 corporis, sed affectibus mentis, ut Augustinus
 ait.

Eandem mentis & voluntatis humanæ appli-
 cationem per gratiam, subindeque physicam
 prædeterminationem, apertè docent plures ex
 Sanctis Patribus. Augustinus enim libro 1. ad
 Simplicianum quæst. 2. ait: Quis audeat di-
 cere defuisse Deo modum vocandi, quò etiam Esau
 V 3 ad

ad eam fidem MENTEM APPLICARET, voluntatemque conjungeret, in qua Jacob justificatus est? Et ibidem utitur loco illo Ecclesiastici supra citato, in quo dicitur Deum applicuisse creaturas ad se. Eodem etiam nomine applicandi utitur in Psal. 126. exponens illud Psalmista, *Nisi Dominus edificaverit domum, ait enim: Nos loquimur foris, ille edificat intus, ipse monet, ipse terret, ipse intellectum aperit, ipse ad fidem applicat sensum nostrum.* Item D. Bernardus in libro de libero arbitrio, versus finem, dicit quod *Deus voluntatem applicat operi, & opus explicat voluntati.* Et Vega in Tridentinum lib. 6. cap. 6. vocat gratiam praevenientem, *Ignoram divina virtutis applicationem, & voluntatis nostrae mirificam inclinationem & inflexionem.* Eodem modo loquitur Cornelius Muslius, Episcopus Bituntinus, lib. 1. de divina historia cap. 15. & 27.

S. VII.

Ratio generalis desumpta ex subordinatione & dependentia causae secundae à prima.

65 **H**anc rationem fusè prosequuntur nostri Thomistae in Philosophia, nos breviter eam attingemus, ut ad alias speciales pro causis liberis transeamus. Sic ergo potest proponi: Deus non solum est primum ens, sed etiam prima causa; ac proinde sicut creaturae immediatè ab eo dependent in esse, eiq; subordinantur, ita & in operando & in causando: Sed talis dependentia, & subordinatio immediata, sine praemotioe physica salvari nequit: Ergo talis praemotio admittenda est. In majori conveniunt omnes Philosophi & Theologi, excepto Durando, qui vult creaturas solum mediatè & remotè dependere à Deo in operando, quatenus ab illis receperunt virtutes operativas. Minor autem, quam negant Adversarii, multipliciter suaderetur. Primò ex Divo Thoma 3. p. qu. 19. art. 1. ubi sic dicitur: *Ubi cumque sunt plura agentia ordinata, inferius movetur à superiori, sicut in homine corpus movetur ab anima, & inferiores vires à ratione: Sic igitur actiones & motus inferioris principii, sunt magis operata quadam, quam operationes; id autem quod pertinet ad supremum principium est operatio.* Quibus verbis apertè docet, ad salvandam subordinationem causae inferioris à superiori, requiri quod inferior à superiori moveatur: unde cum ex eodem S. Doctore 3. contra gentes cap. 149. *Motio moventis praecedat motum mobilis causalitate & natura, ad salvandam subordinationem causae secundae ad primam, requiritur praemotio; quae cum non possit esse moralis, saltem respectu brutorum, & aliorum agentium naturalium, quae motionis moralis capacia non sunt, necessariò debet esse physica.*

66 **S**ecundò probatur eadem Minor: Ubi cumque est subordinatio & dependentia secundum aliquam rationem, ibi secundum eandem rationem debet reperiri aliquis ordo prioris & posterioris: Sed per solum concursum simultaneum nullus potest salvari ordo prioris & posterioris, in ratione causae actu operantis, inter primam & secundam: Ergo per concursum simultaneum non potest salvari subordinatio & dependentia causae secundae à prima in causando. Major est certa: quia subordinatio essentialiter

A importat in suo conceptu aliquem ordinem inter ea quae subordinantur; subordinari enim aliter, idem est, ac sub alio ordinari; ordo autem essentialiter dicitur prioritate & posterioritate, ac subinde etiam subordinatione. Minor verò probatur: Illa causa censenda est prior in ratione causae actu operantis, quae prius exercet suam causalitatem; cum enim causa dicatur formaliter talis à causalitate, oportet quod ordo prioris & posterioris in causis actu operantibus, sumatur ex ordine prioris & posterioris, qui sit inter ipsas causalitates: Atqui per concursum simultaneum neutra causa prius exercet suam causalitatem: Ergo per solum concursum simultaneum non salvari ordo prioris & posterioris in causando inter primam causam & secundam, sed ad talem subordinationem statuendam requiritur necessariò concursus praevius.

B Respondent communiter Adversarii: concursus Dei simultaneum esse priorem concursu & operatione causae secundae, prioritate dignitatis, universalitatis, & subsistendi consequentià; & hanc prioritatem sufficere ad salvandam subordinationem & dependentiam causae secundae à prima, in causando.

Sed haec responsio non infirmat, sed confirmat vim rationis propositae. Nam quotiescumque inter duo reperitur subordinatio in aliqua ratione, toties debet reperiri prioritas & posterioritas in tali ratione: Atqui inter Deum & creaturas reperitur subordinatio, non solum in dignitate & perfectione, sed etiam in operatione & causalitate; cum Deus non solum sit primum ens, sed etiam prima causa, & primum principium: Ergo in concursu Dei debet esse prioritas non solum dignitatis & universalitatis, sed etiam naturae & causalitatis, subindeque talis concursus debet esse praevius, & non purè simultaneus. Unde D. Thomas quaest. 3. de potentia art. 7. in fine corporis, docet ex libro de causis quod *virtus causae prima prius agit in causatum, & vehementius ingreditur in ipsum.* Et quaest. 27. de veritate art. 6. quarto argumento, sed contra sic ait: *Causa secunda per prius recipit influentiam causae primae, quam actus causae secundariae.* Ad quod argumentum, quia iuxta conclusionem omnino consonat, nihil omnino respondet, sicut ad alia quae sibi aliquando non omnino favent. Item in 2. dist. 37. quaest. 2. art. 2. dicit quod *non posset vitari quin voluntas humana esset primum agens, si ejus actio in aliquo prius agens non reduceretur sicut in causam.*

E Tertiò probatur Minor principalis: Ur causa secunda formaliter & immediatè subordinatur Deo in causando, debent ab illo pendere, & constitui non solum in ratione principii habitualis, sed etiam in ratione principii actualis suarum operationum: Sed non possunt ab illo constitui in ratione principii actualis, nisi per concursum praevium, seu physicam praemotioem: Ergo illà sublatà tollitur subordinatio & dependentia immediata in causando causarum secundarum à prima. Major constat: quia causa secunda non fit actu causalans, nisi per hoc quod sit principium actuale suae operationis. Minor autem quam negant Adversarii, facile suadet. Sublato concursu praevio, seu physica praemotioe, tria solum dantur in causa agentis, scilicet virtus operativa, operatio, & concursus simultaneus: Sed nullum ex his tribus potest